

Zničení průběžného důchodového systému nás nezachrání

Popis

Vládní představitelé a jejich ekonomičtí poradci opakují slova o neudržitelnosti průběžného důchodového systému. Jejich cíl je jediný: vystrašit veřejnost, aby nebránila jeho privatizaci a soukromé penzijní společnosti získaly nové klienty.

Pokud se dnes ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka a jeho vládní kolegové tváří, že zvyšování věku odchodu do penze a zpomalení jejich růstu, respektive jejich reálný pokles, jsou předem danou nevyhnutelností, nemluví pravdu.

Nutnost důchodové reformy jako fíkový list

Často zmiňovaný deficit důchodového účtu je pouze technickým deficitem — oproti výběru sociálního pojištění, jež je součástí veřejných financí. Úhrada důchodů pochází totiž stejně jako výstavba dálnic nebo platy poslanců ze stejného zdroje — ze státního rozpočtu.

Struktura výdajů státního rozpočtu odráží politické priority vlády. Pokud současná vláda tvrdí, že stát nemůže lidem garantovat důstojné penze, ve skutečnosti přiznává, že lidem garantovat důstojné penze nechce.

Pro jiné země jsou sociální výdaje prioritou, což dokazují i data Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Česká republika v roce 2020 vydávala na důchody kolem devíti procent HDP, zatímco Rakousko více než patnáct procent. Přesto jsme dosud nezaznamenali zprávy o tom, že by se rakouský penzijní systém hroutil a země se nacházela v rozpočtových potížích.

Lze však oprávněně namítnout, že takový stav nemusí trvat věčně. I ministr Jurečka své asociální změny v penzích ospravedlňuje demografickými výhledy snižujícího se počtu obyvatel v produktivním věku, a naopak nárůstem počtu seniorů. Nicméně podle prognóz Národní rozpočtové rady bude demograficky nejsložitější situace v roce 2059, kdy budou výdaje na penze kulminovat na hodnotě 11,5 procenta HDP. To není ani současný průměr zemí Evropské unie. Strašit veřejnost není namístě, krach průběžného systému se nekoná.

Potřebujeme daňovou reformu

Na druhou stranu se nelze tvářit, že žádné změny nejsou zapotřebí, jak se nám snaží namluvit sněmovní opozice. Hnutí ANO i SPD si v debatách o reformě důchodů vypomáhají prázdnými a neurčitými frázemi. Vláda i opozice se bojí píchnout do vosího hnízda a přistoupit k jedinému možnému řešení stabilizace důchodového systému a veřejných financí: k daňové reformě.

Náš daňový systém nepřiměřeně zvýhodňuje velké mezinárodní korporace. Podle odhadů od nás odtéká čtyři sta až šest set miliard korun na dividendách a prostřednictvím vnitropodnikového účetnictví. V České republice vyprodukované bohatství velmi často končí u mateřských firem v západní Evropě. Z vyprodukovaného národního bohatství zůstává u nás 96 procent, zatímco v Polsku celých sto procent.

Enormní odliv zisku jsou mimochodem i příčinou toho, proč čeští zaměstnanci a zaměstnankyně na svých výplatních páskách nalézají mnohem menší hodnotu, než jakou skutečně odpracovali. Zatímco polští pracující dostanou vyplaceno 85 procent z hodnoty, kterou vytvoří, Češi pouze 67 procent.

V této souvislosti je potřeba uvést další významný faktor: produktivitu práce. Mezi zeměmi Evropské unie a OECD ji máme podprůměrnou. I to je ukazatel, se kterým lze něco dělat, pokud si vláda tento úkol vezme za vlastní. Příkladem budiž Irsko, které dokázalo svoji produktivitu práce mezi lety 2006 až 2016 výrazně zvýšit.

Při zvýšení produktivity práce o třetinu by i rovnováha důchodového systému vypadala jinak. Vláda i představitelé českého byznysu by se však museli chtít vymanit z pro ně opojného a výhodného zajetí nízkých mezd a produkce výrobků s nízkou přidanou hodnotou.

Hospodářský model „skladiště a montovna Evropy“ narazil na své limity. Jeho modernizace a adaptace na technologické a společenské změny jsou jediným klíčem, který nám může otevřít dveře k udržitelným veřejným financím, a v důsledku i důstojným a státem garantovaným penzím.

Okolní země to již pochopily. Naše vláda promarnila dva roky ničením průběžného penzijního systému v naději, že tím oddálí nevyhnutelné změny v daních a hospodářském modelu země. Chrání tak oligarchy, banky a nadnárodní firmy před férovým zdaněním, většinu společnosti však jen uvrhává do prohlubující se nejistoty a strachu.

Autorem textu je Daniela Ostrá a Vladimír Špidla. Článek byl zveřejněn 15. dubna 2024 v [Deníku referendum](#).

Datum vytvoření

16.04.2024